

Csodavárók

zon a reggelen, a kivégzés reggelén – lehet mondani – csudálatos napra virradtunk. Ép vége felé jártunk a tavaszidőnek. A hőség még be sem köszöntött, de érezhette kicsiny és nagy: bőséges nyár ígérkezik. Aranyló kalásszal, méhraj zöngésével.

Úr Isten! Miféle terved vagy az emberfiával, hogy ily derűs napokat rendelsz pusztulásra, pusztításra?

Az esküszövegre, amelyet annak okán kellett tennem, hogy felmentettek s szabadon bocsátottak, világosan emlékszem. Nemcsak az állt benne, hogy távol tartom magamat mindenféle közrend és álladalomellenes szervezkedéstől, hanem az is, hogy haladéktalanul és fontolás nélkül jelentem ezeket az arra illetékes hivatalnak. Könnyebbülten, úgyszólván lelkesülten fújtam ezeket a mondatokat társaimmal együtt, akik tömlőc, vérpad árnyékából szabadultak.

Nem emlékszem igazán: a magam akaratából mentem vagy vezényeltek ama helyre. Mindenesetre munkált bennem a félelem: megtalálnak így is, amúgy is.

Az járt az eszemben, L. kisasszony bizonytalannal megvetne, ha e helyen lelne. Az sem képtelenség: szóba sem állna velem többé.

Igen számosan tolongtunk a Generális kaszálójának nevezett réten amaz verőfényes hajnalon. Később hallottam, hogy egynémelyek azt híresztelték: néhány százan, ha lehettünk. Ezeren legfeljebb. Mások viszontag makacsul tartották hozzá magukat: több tízezren. Verítkezett, szaglott a sokaság.

Öt erős széket készítettek oda, amire az éltélteket ültetik majd, hogy fejüket vegyék. És öt faládát.

Mi járhat a fejükben ilyenkor, nem hagyott nyugodni. Éreznek-e félelmet, vagy megbékéltek egészen azzal, ami rájuk vár? Mekkora a fájdalom, mikor az emberfia fejét elszakasztja testétől a penge? És *azután?*

Amúgy járt a szóbeszéd, hogy egy közülük két színre játszott volna. Szervezkedett, és be is árulta őket. A császár meg – hálából, bosszúból (?) – őt is vérpadra küldte.

A katonák négyszögben. Puskával, feltűzött szuronnal. Ha megindulna a tömeg, vajon tudnák-e fogni? Képesek volnának-e oszlatni, közéjük löni? Vagy ráérezvén: egy vérből valók, átállnának-e, s elkergetnék a tyannusokat?

Mire eszméltem, zörögve-nyikorogva már be is gördültek a szekerek. Pap s foglárrel mindeniken. No meg a lefejezendők. Csak messziről, látásból ismertem őket. Konspirációs okokból, így magyarázták nekem a többiek.

Innét kezdve nem merem feltekinteni. Egyszerre tartott fogva a vágy és az iszonyat: mikor lép át a halandó a jelenvalóból a múlandóba? S emberkéz által.

És jaj, talán L. kisasszony is e helyen lelhető! És megeshet: farkasszemet néz zsarnokokkal, príbékekkel. Ha szabadon járhat még egyáltalán. Ha nem ő a következő. Rettegtem, és mardosott a szégyen.

Legszívesebben a fületem is bédugaszoltam volna. Elalélni ott helyben. S csak akkor ocsúdni, mikor már minden, *minden* megesett. Nem vagyok itt. Nem tartozom közéjük. Sehová sem tartozom.

Folyamatos moraj, közbekialtások özöne kísérte az egész jelenetet. Semmi csodálni-való nem lett volna abban, ha a kivezényelt rendfenntartók leadnak fejmagasságban egy sorozatot, s megindulnak oszlatni.

Amit jól ki lehetett venni, az a latin beszéd volt. Az ítélet, a vezényszavak. Meg a pap. Értettem, sajnós. Irigyeltem is emiatt a pórnépet. Igen, ők feltehetőleg tátott szájjal, csorgó nyállal szemlélik a véres-botrányos látványt...

Csak akkor mertem kinyitni a szememet, mikorra csend lett végre, és a tömeg nyüzsgése is elült úgy-ahogy. Már a ládákat cipelték. Hogy melyikben ki fekszik, nem tudhatni...

„Jaj, csak meg ne kedveljem valamiképp!” Fel nem foghattam elsőre, miként keveredett társaságunkba. Tizennégy-tizenöt esztendősnak tetszett. Megesett némely idősödő páholytársunkkal, hogy ifjú leányt pártfogolt. Annak nemcsak ruházkodására, szórakozására, hanem pallérozására is jelentékeny összeget fordított. Azonban hogy összejöveteleinkre is magával cipelje, arra példa nem akadt.

Viszonylag rövid időn belül kiderült: igazán nem tudni, kihez is tartozik. Egyáltalán: hívta-e valaki? Körünk léte nem volt egészen nyilvános. Úgyszólván: teljesen titkos.

Próbáltam kezdetben elhithetni magammal: nem is annyira vonzó. Arcának, természetnek feltalálhatók olyan apróbb szabálytalanságai, melyek zavarhatják a kedvező benyomást. Nem is beszélve arról, hogy az efféle hajadonok elméjének kidolgozottsága gyakorta sok kívánnivalót hagy maga után.

Nem állíthatni, hogy feladta volna valamiképp az illendőséget. Sőt: úgy tetszett, olykor túlzottan tartózkodóan viseli magát. Ennek ellenére vagy tán épp ezért egy este leforgása alatt mindenki az ő kezét kereste.

„Rendben. Szemre valóban igen kedves. Az a néhány apróbb aránytalanság fokozza csak vonzerejét. Persze más kérdés, hogy érdemes-e szólni véle. Hiszen a tetszetős külső mögött gyakorta hiányos, kicsinyes szellem lakozik.”

Sokáig tartotta magát bennem az előítélet: kevésbé lesz fájdalmas leszakadni róla, ha először hallom beszélni, vélekedni. Bálokról, divatról, társasági pletykákról.

Harmadszorra vagy negyedszerre jelent meg körünkben, mikor első ízben hallottam a hangját. Lapult benne valami fura kis mellékszöng. Mintha nyafogna kissé, de mégsem. Ahogyan azt sem bírtam eldönteni: a maga esze szerint szól, avagy innen-onnan összekapkodott szólalmokat szajkózik.

„Franciaországban vége mindennek. Ami ott zajlik, az rettenetes. Mi itt, csevegve, bölcsekedve azt képzeljük, hogy a zsarnok arisztokratákat, képmutató papi előjárókat büntetik. Valójában számosan hullanak az üstfoltozóknak és latrinapucolóknak a fejei. A sansculotte-ok a söpredéknek is a legalja.”

Vagy egészen üresfejű, hiábavaló teremtés, vagy többet tud, mint mi együttvéve.

„Robespierre egy szörnyeteg. Sihederként még annak a Lajosnak írt köszöntő beszédet a koronázására, akit később maga küldött a guillotine alá. Retteg mindentől, ami lágy és szerelmes.”

Innét kezdve folyvást úgy láttam magam előtt, mint Marie Antoinette-et. Sápattan, lenyírt hajjal, halálfélelemtől reszketve. Jól esett volna odalépnem hozzá, megszólítani bár-

miféle mondvascsinált okkal. Akár a divatos, hányaveti uracsok. Mely könnyű dolguk vagyon! Ha visszautasítják őket, vállat vonnak, s odébb állnak.

Aztán bemutattak minket egymásnak. Kiderült, olvasta, ismeri röpirataimat, s nem ért egyet mindegyikkel. Kiabáltunk szinte, úgy vitatkoztunk egymással. Kívülálló azt vélhet-e volna: egy kanál vízben fojtaná meg egymást.

Ilyenkor mindig kivörösödött kevéssé, mintha elrestellte volna magát. Lesütötte szemét néhány pillanatra, mely nagy, különös metszésű, mélybarna volt. Ki nem bírtam venni: személyemnek szól ez, vagy valóban úgy érzi: helytelenül szól.

Már az sem zavart túlságosan, hogy szóbeszéddek, susárlások kaptak lábra kettőnk személyével kapcsolatban.

Máskülönben úgy sejtettem: lehetetlenség közöttünk bármiféle bensőségesebb viszony. Származására nézve jóval felettem áll. Magyarországon igen soká jöhet el az a világ, vagy soha tán, hogy egy hozzám hasonló pór ivadék méltó párja lehessen egy kisasszonynak.

Majd egy este nem jött többé. A társaság próbált úgy viselkedni, mintha fel sem tűnne a hiánya. Nekem pedig senkihez sem volt bátorságom odalépni s megkérdezni. A híresztelések miatt...

Hónapokkal később, vizsgálati fogságom idején hallottam, hogy eljegyezte magát. Bár megeshet, nem is róla, hanem egy másvalakiról. Egy ismert birtokossal. Világfival. Körvadászatok és hajnalig tartó tivornyák bajnokával.

Mire Párist elértem, változott minden.

A Hegypárt rémuralmának vége szakadt, s a nép önfeledt szabadultsággal fogadta, hogy immár semmi sem számít. Sem szabadság, sem egyenlőség, sem testvériség. Csak a póre vág. Rabolni, üzekedni. Kenyér továbbra sem, de a feketézők gátlástalanul alkuhadtak bármire.

„Szaladj innét minél messzebb!” Egyik pártfogómtól, jóakarómtól kaptam a tanácsot nem sokkal azután, hogy elengedtek. Ő maga is rész vett szervezkedésünkben, de különleges kapcsolatai révén sikerült kieszközölnie, hogy személyével ne foglalkozzanak.

„Ez az ország többé nincs. S ami kevés maradt, azt szétkapdozzák hamarost mohó kis kezek. Nem ide való e faj. Maradtunk volna inkább az ázsiai puszták kellős közepén. Az pedig, ki többre érdemes, meneküljön. Nyelvét, szokásait hányja le magáról!”

A határt, határokat úgyszólván játszi könnyedséggel léptem túl. Mintha fogalmuk sem lett volna a silbakoknak, miféle veszedelmes alak készül elhagyni a Szent Birodalmat. Vagy már kezdettől fogva rajtam tartotta a szemét valaki. Valakik.

„Ha teheted, hagyd el a vén kontinentst is. Nem csak a spionok, provocatorok miatt. Valami végleg elveszett. Úgy lehet, a civilisatio. Biztonságot adó fészünköt magunk romboljuk szét.”

Nemcsak a várost, lényegében az országot is tűvé kellett tennem, hogy hazámfiára akadjak, ki elmagyarázná nekem, mi a csuda folyik itt. Tévedés ne essék: beszéltem, értettem a nyelvet, de dolgaikon, szokásaikon el nem igazodtam.

„Tudod, ezek itt fel nem foghatják, hogy létezhet nemzet *rajtuk kívül*. Aki nem ide született: barbár. Ettől függetlenül oda vannak szerezsenért, törökért, indiánusért.

A válság mintha nem is érintette volna őket. Condráikat úgy viselték, akár ha az volna a legfrissebb divat. Mulatságok, népünnepélyek mindenfelé, miközben súlyos ellátási

zavarokról fecsegték utca hosszat. A terrorra, jakobinusokra, Népjóléti Bizottságra nem is emlékeztek jószerével.

„Itt nemigen szokás panaszkodni. Ha balul süil el valami, egykettőre kerítenek valaki boldogtalant, akire rásüthetik: ő a ludas. Odahaza azon gyötörnénk magunkat s egymást esztendőig, hogy miféle hatalmak nyúltak át a fejünk felett ismét. Meg hogy az Ég büntetése rajtunk. Nem is tudom, hová lennénk vereségeink nélkül.”

Magát a politicát is úgyszólván tréfára vették. Röpiratok százai, ezrei jelentek meg hétszámra. Megegett: ugyanazon szerző több, homlokegyenest ellenkező tartalmú kiáltványt jelentetett meg más és más pártállású folyóiratban. S ha szembesíteni próbálták önmagával, elnevette magát, és vállat vont: ebből él.

Hazámfia gúnyrajzokat tett elém néhány évvel azelőttől. Ellepték az országot, mesélte. Rajtuk csámcsogott boldog-boldogtalan. Ezeknek mindegyike a királynét ábrázolta hihetetlenül szemérmetlen módon. Kocsmák, latrinák falára karcolnak ilyet durva, szennyes kezek. L. kisasszony villant emlékezetembe.

„A mozgalmatoknak legalább a fele beépített ember volt. Nemcsak a barát. Többen véljük úgy idekint, hogy az egész az udvar és a titkosszolgálat provocatiója lényegében. Esély nincs, hogy Magyarországon bármilyen, az itteni eseményekhez hasonló kirobbanjon. Feleslegessé és terhessé vált az ügynökgarnitúra. Fogalmad sincs, ki mindenkiről tudjuk úgy, hogy érintett. Az emigratio sem tiszta.”

Valmynál esett fogságba. Mikor alkalom nyílt, hogy fogolycserével hazatérhessen, elzavarta őket az öreganyjuk kínjába. „Le vagytok szarva! Nem akarok szabadulni! Nem vagyok magyar”, kiabálta. Házat, családot, szépen virágzó műhelyt hagyott oda.

„Kísérteltakta hely”, ez a szóbeszéd járja faluszerte. Csuda tudja, kiféle-miféle lehetett a gazdája, de bizonyosat senki sem tud. Valami bolond uraságról sutyorognak, aki holtában sem lel nyugalmat szép és okos szolgálóleánya iránt érzett reménytelen szerelme miatt. Ahelyett, hogy erővel magáévá tette volna...

Igazából semmi szándékom nem volt vele. Csak úgy kerülgettem. Leginkább az előkert fogta meg a képzeletemet. Akármilyen elvadult, kidőlt-bedőlt, mégis, mintha elevenség lakozna benne.

„Magáé?” A szolgabíró minden hátsó indulat nélkül kérdezett. Miért ne az igazat mondtam volna? „Kár. Nem ártana, ha a gazdája vagy annak akármilyen rokona előkerülne kifösteni a ház elejét, rendbetenné az ágyásokat. Megérné. Ez nem amolyan paraszti porta.”

Míntha odabent vagy hátul, a gyümölcsöskertben volna valaki. Álmodik, vagy épp csak szendereg. Esmélet és kábulat határmezsgyéjén illeg-billeg, s közben képeket, dallamokat varázsol a kopár, szittyva vidékre.

Nem kastély, még csak nem is kúria. És cseppet sem hajazik azokra a külszági lakokra, melyeket az előkelőségek merő passzióból emeltetnek maguknak, hogy a romlatlan pórnép helyébe képzeljék magukat.

„Valami távoli rokona netalán?” A szolgabíró rimánkodott szinte. „Némelyek azt beszélik, megtagadta a familiája különcsége miatt. Úgy is tudják: soha semmiféle rokonsága nincs. Sem testvérei, sem gyermeke. Nem vadászott, nem kártyázott, mulatozott. Csak a szerelem. Meg a muzsika. Valami furcsa ládát hozatott magának. Bécsből. Vagy annál is messzebből. Azon pöngetett. A cigányok nem is érdekelték.”

Úgy élek, nem a magam akarata vitt arra a vidékre. A láb egyszer csak moccan önkéntelen, a tekintet ottragad, mintha delej húzná. A sok fecsegést persze fenntartással kell fogadni. Csekélyke odafigyeléssel ki lehet bontogatni belőle a valót. Már amennyire. Hiszen annak is oka kell legyen, hogy bizonyos időnként hárfá-, avagy cimbalom-pengés szűrődik kifelé.

A helybeliek persze kanyarították erre is, arra is a szomorú történetet. Hogy a leánynak sem lett nyugta aztán az életben. Legényre soha többé nem bírt nézni. Nem ment el a háztól, napestig ott szorgoskodott. Leginkább odabent, de olykor látni vélték a virágoskertben is. Ami kevés szava volt, az is elveszett. Termete meg nem ereszkedett, orcája meg nem fakult az évtizedek, emberöltők során.

Reméltem, lakattal, láncsal lesz elrekkentve a kiskertajtó. Ha már nem bírom óvni lépteimet, szemeimet, a bolond földesúr tartana távol lidércektől, ártó szellemektől. Sze-relemtől. Rég utána jártunk már a szüretnek. Korán setétedett, s foga volt immár az őszi estéknek. Azt is tudtam: ha városon maradok, spionoktól, beámterektől nem lesz nyugtom.

„A zárat azért kicseréltetném kegyed helyében. Mifelénk ugyan nem lagnak afféle szélhordta népek, de futóbetyár, cifrafiú bármikor békukkanthat.”

Árnyak köszálnak a házban, a kertben. Ha valaki értésükre adná: vége, nincs tovább, tám megnyugodnának, hazaindulnának. A hon is kísértetek tanyája. Ideje elbocsátani őket. Ha menekülünk, bujkálunk előlük, reánk lelnek mindenképp. Akinek menedéke sincs már, az a legerősebb.

Akár ha mérföldeken keresztül kergettek volna, úgy ziháltam. A kilincset elég lesz a szokásosnál keményebben lenyomnom, erre számítottam. Kívülről rettenetesen viharvert ugyan, de odabent meglepő tisztaság, nyugalom fogad. Bár a kandallóba senki be nem gyújtott, mégis biztató langymeleg sugárzik mindenhonnét. S az úri szoba közepén ott áll sértetlenül, tisztára felhangolva a fortepiano.

Sokáig kísértett a gondolat: ottragadok az Újvilágban. Párisban hamar kiderült: nem tévesztett szem elől a policáj. Mintha valaki nemcsak szorosán követte volna lépteimet, de azt is sejtette volna előre: merre fordulok, kikkel találkozom.

„Sajnálom, vonta meg a vállát emigráns ismerősöm. Kiadási egyezmény ugyan nincs e két álladalom közt, ám a politikai menedékjogot sem osztogatják minden futóbolondnak. Az a vélekedés mirőlünk, hogy élődiek vagyunk. Mivelhogy segélyből is egészen jól megélni itt.”

Nagyobb helyet kerestem, s döbenten tapasztaltam, hogy húsz-harminc deszkabódét náluk már városnak hívnak. Vidéken azonban egészen csinos kis udvarházakat húznak fel. Odahaza az ilyesmit kastélynak nevezik.

„Semmi sem úgy működik, mint az Óvilágban.” Magyarral itt is összefuthatott az emberfia. Mint bármely más táján a földkerekségnek. „Ha a fogad fáj, ha esett az eső, vagy szerelmi bánatod volt, ráfoghattad: szar a rendszer. Ezek itt nem értik. Csak a teljesítmény. Ha jó a nyüzsid, egykettőre megindulsz felfelé a számlátrán. Amúgy megmarradsz csicskának.”

Keztem úgy érezni: sikerült leráznom üldözőimet. Az azért mégiscsak képtelenség, hogy még ide is utánam pofátlankodjanak! Szabad ország. Ha beteszik ide a lábukat, annyi nekik.

Szabott ára volt mindennek a patkószögtől egészen a filozofiai tételekig. Nem lelesztett túlságosan a hozzáállás, de úgy véltem: becületes, egyenes álláspont. Aki nem fizet időben: bitang. Lámpással kell kutatni minálunk, aki nemcsak ezt hirdeti, de így is cselekszik.

„Jöttünk össze itt vagy húsz-harmincan. Az már egy kis colonia, ugyebár. Föld meg amerre csak a szem ellát. Oda kell menni, és feltörni. Terem ez. Búzát, szőlőt, ami csak kell. Csinálunk mi is egy kis várost magunknak. Magyartown lesz a neve. Határ a csillagos ég. Pannon country! Özönlenek ide a népek mindenfelől, miért pont Hungáriából ne? Figyeld meg: kevés idő, és mi is alapítunk egy Scythian state-et.”

Constitutiójok egyébiránt igen józan, szüksézáví, mondhatni: földhözragadt. Akár ha szatócsok és kézművesek fogalmazták volna. Egy szekérdereányi fontos fundamentomról mintha harangozni sem hallottak volna. Éppen ezért mindenki úgy csűri-csavarja, ahogyan a gusztusa tartja.

„Az álladalom formája fejedelemség lesz magától értetődően. Ősi természetünkhöz ez illik leginkább. Az Alkotmány értelmében szabad és egyenlő mindenki magától értetődően. Minden magyar. Mi több: minden polgár nemesi oklevelet is nyer nagykorúságát elérvén. Az indiánusokra külön rendelkezés vonatkozik. Lévén ők Ádámról-Éváról mégiscsak rokonok. A nagy asiai Őshazából származtak el, akárcsak mink. Földet művelni majd a niggerek. Kint, a piacon bagóért lehet belőlük venni vagy egy tucatot. Persze, mi nem úgy bánunk majd velük, mint a komisz yankee-k. Cselédek lesznek, nem rabszolgák. S ha jámborul viselik magukat, idővel telkes jobbágyokká is válhatnak.”

Bizonyossá vált bennem: nem tévesztett szem elől a policáj. Mi több: nem is fog, míg csak leszek.

A kerttel nem boldogulok. Sem gyümölcsfákkal, sem virágágyással. Ugyanolyan kusza, zűrzavaros, mint amikor önkényesen beléhelyezkedtem.

A szolgabíró úgy tesz, mint akinek fogalma sincs, mi zajlik körülötte. Feltételezem, jó néhányat ismer még a fülembé jutott szóbeszédeken kívül. Olyikat többre is tarthat pusztá mendemondánál.

„Miért nem fogad cselédet? A helybéli asszonyok, leányok közt bizonytal akad, aki elszegődne. Mégiscsak úr kegyelmed, vagy mi a búbánat?”

Pedig ősz volt már. Ködös, nyálkás november. Az emberfia ilyenkor azt sem meri elhinni igazán, hogy lesz még egyszer kikelet. Meg valahogyan úgy szokott lenni, hogy a birtokot a béresek művelik, a jószágot, a szőlőt. De kertészt fogadni már csak egészen nagy urak kedvtelése.

Arról nem is beszélve, hogy a pandúrok, hajdúk bármely pillanatban megjelenhetnek portámon, s értésemre adhatják: aló, mars! Valamint a spionok...

Bent, a házban – úgyszólván ennek ellentételezéseképp – szokatlan a rend. Olykor kénytelen vagyok elgondolkodni: én raktam-e glédába könyveimet, én separtem-e ki az ámbitust? A fortepianoóhoz hozzá sem merek érni. Kedvelem a muzsikát, értelmét is találok foglalkozni véle, de félek, megháborítanám valakinek a nyugalmát. Kényszerképzet.

Az építményt eredetileg szép, erős terméskőből emelték. A foghíjakat, melyek óhatatlanul is eléjtek az időnek múltával, égetett téglával tömték be. A község minden más háza vert falú, vályogból húzták fel. Beleértve a szolgabíróét is. A túlvégen található egy

valóságos kastély is. Élénksárgára pucolt homlokzattal, nyírott bokrokkal, bájos kertilakkal, valóságos urasággal.

„Nem értem, miért kerüli kegyelmed a társaságot. Csak nincs valami félreértés kegyelmetek között?” Vagy túl sokat tudott, vagy semmit sem. „Elvégre tanult, világlátott ember. Csak díszére válna az efféle összejöveteleknek. És mondják: szépen klavírozik. Többen muzikaszót hallanak késő esténként.”

Nem volt rossz ez az összevisszaság. Egyszerűen csak különbözött mindattól, amit kert néven tapasztaltam jártamban-keltemben. A francúzoké a mértani alakzatra nyírt bokrokkal, sétányokkal – buja. A képzeletet folyton-folyvást csak egyféle irányba terelné. Hibátlan márványtestek minden fordulónál. Az ánglus komolytalan. Nem bízik az Úr Isten csudálatos alkotó erejében. Csalitot plántál a csalit, pástot a pást helyébe. A magyar – úgy tetszik – már csak ilyen keszekerusa. Inaszakadtáig gyürkőzik _a gazda a setét, vad erőkkel, s lehet, ezen erők magamaguktól is szelídülnek, ha engedik őket munkálni.

Híre költ a községben: leszármazottja volnék amaz eszement uraságnak. Némelykor rá is kérdeznék. Igyekszem nem bántódní. Abba a megingathatatlan hitben élek, hogy tudatában vannak beszédüknek. Olykor egészen képtelen históriákat szőnek alakom köré.

Csak azért nem vadul tovább a kert, mert nincs hová. Áthatolhatatlan bozót burjánzik egy – mondhatni – zsebkendőnyi kis földdarabon. Lakomat elhagyni, bejárni jogtalan birtokomat – bizony – nem csekély erőfeszítésembe kerül.

Aztán egy napon, ablakomon kitekintvén a fázós novemberi félalkonyatban L. kisaszonyt pillantottam meg.

„Nagy számár kegyed, hogy hazajött. Maradt volna inkább Amerikában vagy Francúz-honban! Hát mit gondol, lehet itt mívelni kertjeinket? Vagy embernek s polgárnak lenni, mint Rousseau Ermenonvillében?”

A híresztelések eljegyzésről, mindenféle rendű és rangú kérőkről légből kapottak lehettek. Az sem képtelenség: soha egynek sem sikerült még a közelébe férköznie.

Csengtek a poharak, szálldogált a pipafüst, lovakról, gabonaárakról folyt a csevegés. Az első havazásra vártunk, ami vagy megérkezett, vagy inkább mégsem.

„Könyörögve kérem: menjen vissza! Hagyjon minket faképnél! Mi elleszünk a mi kis lidérceinkkel, de kegyed többre hivatott. Odakint takarosak, pallérozottak a kertek. Aki odafigyel rájuk, annak a keze alá simulnak. Idehaza nyűgösek, lázongnak. Csalánon, ördögcérnán kívül egyebet nem hajlandók teremni.”

Tőle vártam legkevésbé ezen szavakat. A társaság jó része már a fejét lógatta a bortaltól, pipafüsttől. Fáradtan kurjongattak bele a késő novemberi magyar éjszakába.

Akkor már sejtettem a valót, s ott bujkált bennem a kísértés: szemébe mondani. Vagy legalább feltenni néhány ártatlannak tetsző, ám kíméletlen kérdést. Vagy bevallani, mennyire félttem azon verőfényes májusi hajnalon. Nemcsak a nyomorult kis életemet, hanem hogy minden, amiben hittem addig, zászlóként emeltem fejem fölé, egy perc alatt semmivé lesz.

„Fogalmam sincs, miféle iszonytató dolgok zajlanak itt a hátunk mögött. A Hivatal – gondolom, sejti – egy percre sem tévesztette szem elől. Tudja, milyen alakok nyálazták ott a papírt? Pont olyanok, mint amilyen kegyed. Fogékonyság, jó szándék, minden megvolt bennük. Előbb-utóbb feladta valahány. Döntsenek helyettük a náluk alávalóbbak, pallérozatlanabbak. Félbehagyta a maga kertjét kivétel nélkül.”

Éppen a számon lett volna a válasz az ánglus meg a francia ligetekről. Meg a japániakról. Aztán beláttam: ahhoz jóval fürgébben kellene perdülnie nyelvemnek, bokámnak. Ha akadna a háznál egy clavicembalo vagy egy akármilyen öreg, elhangolt virgina... Ámbár könnyen lehet: ez is csak afféle ábránd. Afféle magyar ábránd. Addig jó, amíg be nem teljesül.

A kertben kószáló árnyak nem ártó szándékúak. Már ezt is tudom. Még csak nem is ijesztőek. Bánatosak csupán. A szerelem hiányzik nekik. Az ásót, metszőkést mindezeknek ellenére (vagy éppen ezért) nem árt kézbe venni majd, ha jó a kikelet.

A kastélyban (a felvégtől nem messze) folytatódott a mulatság. Hamisítatlan birtokosok zajongtak-részegedtek. Lovakról, vadászatokról, gabonaárakról kanyarították a szót. Távozásomat nemigen vehették észre.

L. kisasszony huzamosabb ideig is maradhatott akár. Az sem kizárt, remekül elszóraztatta, ahogy ezek a vidéki uraságok kezüket-lábukat törték kegyeiért. Az sem lett volna nagy csoda, ha másnap hajnalban valami duellum esett volna.

Nem bántam, hogy a bozótrol, a házban fellelhető, úgyszólván szokatlan rendről, a boldognak tartott földesúrról, a soha nem öregedő leányról szót sem ejtettem. Ahogyan mindent, azt is tudhatja rólam. Ha jónak látja, jelentheti is.

Közeleg az éjféli. A felvégi kastélyban is lassanként csitul a lárma. Néma a kert, de nem alszik. Figyel. Azt hiszem, engemet. Semmi gonosz szándék, semmi gyanakvás ebben. Várakozás inkább: elég-e a bátorságom első lépni.

Az utcát hasztalan kémelelni. Ha felhangzanak is a léptek, mindenképpen úgy, hogy észre ne vegyem. Ha erre is vetődne, magamagának sem ismerné be tán: nem egészen véletlen.

A zongorához lépek, s felemelem a fedelet. ◀

HORVÁTH (EÖ) TAMÁS (1959) Szentgotthárdon született. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szerzett diplomát. Budapesten a Szinyei Merse Pál Gimnáziumban ének-zenét tanít. Két kötete van: *Vizek fészke* (novellák, 2001); *Abol a part szakad* (regény, 2010).